

Чернігівськими слідами Кобзаря

Наприкінці травня Чернігівщина вітала гостей Міжнародного Шевченківського літературно-мистецького свята «В сім'ї вольній, новій...», яке щороку відбувається в одній із областей України. Останнього разу письменників приймали на чернігівській землі 23 роки тому. За цей час дійство набуло нового звучання, знайшло чимало друзів далеко за межами України. Цього року крім українських письменників і діячів культури в ньому взяли участь письменники та літературознавці з Білорусі, Ізраїлю, Казахстану й Швеції.

Свято почалося 19 травня поетичними читаннями молодих українських поетів у Шевченковому дворіку біля майдану Незалежності в Києві. Його учасники поклали квіти до пам'ятника Кобзареві, відвідали Національний музей Тараса Шевченка, побували на літургії в церкві Різдва Христового на Подолі, де відспівували Тараса, зустрілися зі школярами та студентами вишів Києва, а також курсантами Київського військового ліцею імені Івана Богуна.

Того ж дня делегація у складі 60 осіб прибула до Седнева (одного з улюблених куточків Т.Г. Шевченка на Чернігівщині) й оселилася в Будинку творчості художників.

Наступного ранку після урочистої церемонії покладання квітів до пам'ятника Т.Г.Шевченкові на Валу в Чернігові літератори побували у 32-х колективах обласного центру. Вони розповідали, чим для кожного з них є Шевченкове слово, поділилися творчими здобутками, закликали молодь зберігати й примножувати героїчні традиції українського народу.

Увечері свято «В сім'ї вольній, новій...» в обласному музично-драматичному театрі імені Т.Г.Шевченка відкрив голова Національної спілки письменників України Михайло Сидоржевський. Його підтримали: перший заступник міністра культури України Ігор Ліховий, голова Всеукраїнського товариства «Просвіта», лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка Павло Мовчан, голова Національної спілки кінематографістів України Сергій Тримбач, заступник директора Інституту літератури імені Т.Г.Шевченка НАН України Сергій Гальченко, чернігівські чиновники.

21 травня делегацію зустрічали в Ніжині біля пам'ятного знака у дворіку Спасо-Преображенської церкви. Член Національної спілки журналістів України Надія Онищенко розповіла історію храму, про те, як урочисто зустрічали труну з тілом Тараса Шевченка 17 травня 1861 року. На Московській вулиці зібралися представники Ніжинської інтелігенції:

ремісники з розгорнутими коровгами та цеховими знаками, студенти ліцею та гімназисти. Колісницю з труною великого поета провезли Московською вулицею в огорожу Преображенської церкви. Після панахиди, яку відправили на церковному майдані ніжинські священики, прикріпили до віка труни вінки і квіти. Церковна процесія провела труну через усе місто Київською вулицею, яка з 1917 року носить ім'я Тараса Шевченка. 1991 року на пам'ять про цю сумну подію біля храму встановлено меморіальний знак. А в парку відпочинку імені Тараса Шевченка – пам'ятник великому українцю скульптора Олександра Скоблицова.

Чотирнадцять друзів Тараса Шевченка навчалися в Гоголевому виші. Принаймні стільки знайшов їх і оприлюднив у монографії «Тарас Шевченко і Ніжинська вища школа» професор, доктор філологічних наук, заслужений діяч науки і техніки Григорій Самойленко. Він привітав гостей в історичному корпусі

Біля пам'ятника Тарасові Шевченку в Ніжині

Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Про історію навчального закладу, якому виповнюється 210 років, розповів його ректор – професор, доктор політичних наук Олександр Бойко.

У картинній галереї університету

В аудиторіях вишу, середніх навчальних закладів, у класах 17 шкіл міста слухачі цікавилися сучасним літературним процесом. Філологи, учасники літературної студії уважно вислухали лекцію Михайла Сидоржевського про діяльність

Національної спілки письменників України, відповіді на запитання про підтримку літераторів-початківців. Адже випускники нашого університету, в тому числі і декан філологічного факультету, кандидат педагогічних наук Олександр Забарний – члени письменницької спілки. 1988 року прийняли у свій гурт випускника філологічного факультету Анатолія Мойсієнка. Тепер – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри сучасної української мови Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, автор досліджень з філології та поетичних збірок, перекладач з німецької та слов'янських мов прочитав у рідних пенатах вірші-присвяти своїм ніжинським учителям: професору Іванові Чаплі та академіку Арнольдowi Грищенку та

познайомив з іншими зразками своєї творчості.

Один із найстаріших українських письменників Олександр Деко виступив перед студентами Ніжинського училища культури й мистецтв імені Марії Заньковецької. На XV загальнонаціональному фестивалі-конкурсі «Українська мова – мова єднання» в Одесі його найновіша публіцистично-літературознавча книжка «Шевченківський календар» визнана найкращою серед двохсот представлених у номінації «Велич слова Кобзаря». З 1998 року (спочатку в Німеччині, а з 2005 року в Державі Ізраїль) Олександр Деко видає на громадських засадах за спонсорські кошти Міжнародний літературно-публіцистичний часопис українських письменників «Соборність». Його огляди ми зробимо в наступному числі «Українського дому». Редактор-видавець виконав почесну місію – він вручив Міжнародну літературну премію імені нашого земляка, випускника й викладача університету Івана Кошелівця, за кращі публікації 2014 року, чернігівським літераторам Олені Конечній, Володимирu Сапону, Михасю Ткачу, Станіславу Маринчику з Ічні та Анатолію Шкуліпі з Ніжина.

Письменники з цікавістю оглянули музейний комплекс університету, пам'ятні місця Ніжина, пов'язані з перебуванням тут Тараса Григоровича Шевченка.

Надія ОНИЩЕНКО

Фото Василя Кузана

ПРЕЗЕНТАЦІЇ

І СЛОВОМ, І КОЛЬОРОМ...

Центр гуманітарної співпраці з українською діаспорою презентував своє видання – газету «Український дім» на філологічному факультеті нашого університету. Студенти-четвертокурсники, які опановують спеціальність «Українська мова і література та редагування освітніх видань» практично ознайомилися з основами редагування та верстки газети.

Лекційний курс для них прочитала кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури Олена Моціяка. А член Національної спілки журналістів України Надія Онищенко разом із фахівцем Центру Оленою Іваницькою на останньому занятті звернули увагу присутніх на типологічні помилки редагування й верстки.

Надія Петрівна наголосила, що професійний редактор, насамперед, повинен бездоганно знати мову, відчувати слово, мати хоча б хрестоматійні знання з багатьох наукових галузей. Вона надала практичні поради про ілюстратив-

не оформлення, використання рубрик і заголовків, розміщення тексту. Всі ці складові повинні сприяти засвоєнню змісту, який розрахований на інтелектуального читача, що змушений мешкати за межами етнічної батьківщини. А він, насамперед, цікавиться головними подіями, що відбуваються на материковій вітчизні, і проблемами українських діаспорних осередків у світі.

Олена Іваницька за допомогою мультимедіа показала практичний процес верстки за програмою InDesign. Вона технічно дозволяє дизайнеру використати власний творчий потенціал у виборі кольорів, шрифтів, клішованих рубрик і виявити естетичний смак.

Словом і кольором, ми намагаємося створювати цікаву газету і запрошуємо до творчої співпраці студентів і викладачів.

Олена ОВДІЄНКО

Краса і сила

Володимира Винниченка

Спадщину Володимира Винниченка із сучасної перспективи досліджували учасники Міжнародного наукового семінару в Гоголевому виші. Кафедру української літератури підтримали Міністерство освіти і науки України та Інститут літератури імені Т.Г.Шевченка НАН України.

У вітчизняному літературознавстві утворилося кілька регіональних осередків дослідників, які системно й цілеспрямовано вивчають творчість В. Винниченка. В Інституті літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України працює група науковців, які визначили пріоритетні напрямки цієї галузі філології (М. Жулинський, Л. Мороз, Г. Сиваченко, Т. Гундорова). Кандидат філологічних наук, науковий співробітник відділу компаративістики цього закладу Олександр Брайко на семінарі порівняв «Голоту» В. Винниченка і ранню прозу М. Горького: до типології неореалістичного художнього мислення.

У Кіровограді сформувалася традиція вивчення творчості В. Винниченка, яка, oprіч іншого, оприявилася в амбітному проєкті «Стилет і стилос трьох степовиків». Читачеві запропоновано цілу бібліотеку винниченкознавства із семи томів. Основу циклу становлять здобутки кіровоградської літературознавчої школи, репрезентованої іменами Г. Клочка, Л. Куценка, В. Марка, О. Михиди, В. Панченка, М. Смоленчука, О. Гольник, С. Присяжнюк, В. Чернецької та ін. Загалом винниченківський цикл представляють більше ніж півсотні дослідників, письменників, учителів, журналістів, краєзнавців Кіровоградщини.

Доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри зарубіжної літератури та компаративістики Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка Сергій Михида на першій сесії представив доповідь «Іронічно-саркастичне intermezzo: В. Винниченко і М. Коцюбинський на лоні природи».

Вже більше десяти років у Ніжині працює Винниченкознавча наукова лабораторія (В. Хархун, О. Ковальчук, Н. Михальчук, Л. Крикун, О. Костенко та ін.). Вона організовує наукові семінари, видає «Винниченкознавчі зошити», монографії, а зараз оцифровує й активно досліджує архів Винниченка, зокрема, його епістолярну спадщину.

Кандидат філологічних наук, старший лаборант кафедри української літератури Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя Людмила Крикун доповідала про екзистенційну стратегію художнього втілення ідеї колектократії в романі В. Винниченка «Нова заповідь». А провідний фахівець Гоголезнавчого центру нашого університету Олена Костенко активно вивчає символіко-міфологічну реальність як оприявлення невротичного «Я» оповідача за різдвяною казкою «Дим» В. Винниченка.

Цікавими були доповіді науковців з Києва та Дрогобича: доктора історичних наук, професора, провідного наукового співробітника Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України Надії Миронець та доктора філологічних наук, професора кафедри світової літератури та славістики Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка Галини Сабат.

До обговорення були запрошені члени Винниченкознавчої лабораторії: доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя Олександр Ковальчук та кандидат філологічних наук, доцент цієї кафедри Ніна Михальчук.

Величезний внесок у розвиток винниченкознавства протягом 1950-1990-х років зробили діаспорні осередки. Із часу перевезення архіву письменника та організації комісії зі збереження його спадщини в Українській вільній академії наук у США дослідження по статі митця і його творчості відбувалося

регулярно й систематично. Модератор Ніжинського заходу доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури Валентина Хархун нагадала про розвідки Г. Костюка, В. Чапленка, С. Погорілого, Л. Залеської-Онишкевич, М. Знаєнко. Значна частина досліджень прикметна описовістю, що було зумовлено потребою проінформувати діаспорних українців про життя та доробок В. Винниченка, вивчити його ненадруковані твори та щоденникові записи. Значення діаспорного винниченкознавства полягає у збереженні архіву Винниченка, в популяризації його творчості, спробах осмислити її у світовому контексті. Все це відбувалося в той час, коли в радянській Україні існувало табу на Винниченка, та й у середовищі українців-емігрантів було неоднозначне ставлення до його постаті. Діаспорне винниченкознавство заповнювало прогалину в материковому, яке прикметне такою інтерпретаційною параболою: від активного осмислення творчості митця на початку ХХ ст., повного забуття від 1930-х до кінця 1980-х, до повернення його в канон на початку 1990-х. Проте варто зауважити, діаспорне винниченкознавство 1950-1990-х років переважно зорієнтоване на україномовного читача.

Радикальний поворот знаменує книжка колишнього київського дослідника, а нині канадського літературознавця Миколи Сороки «Faces of Displacement. The Writings of Volodymyr Vynnychenko». Це перша англійська монографія про Винниченка, написана українським дослідником, який вдало поєднує «материкову» та «діаспорну» специфіку наукового мислення. В обговоренні монографії під час скайп-сесії взяли участь: автор – доктор наук (PhD) Микола Сорока (Канада), рецензенти – доктор наук (PhD) Віталій Чернецький (США) та доктор філологічних наук, професор Валентина Хархун.

Увесь твій

Іоана Павла II вшанували ніжинські поляки

Погожого весняного дня у місті Вадовіце неподалік Кракова 18 травня 1920 року Емілія Войтила під час пологів попросила акушерку відчинити вікно, і саме під звуки дзвонів з найближчого костюлу народився майбутній Папа Римський, один із найвпливовіших лідерів ХХ століття Кароль Войтила.

Саме з нагоди 95-ої річниці від дня народження Іоана Павла II, за сприяння Ніжинської культурно-просвітницької спілки громадян польського походження «Астер» відбувся в нашому місті фестиваль духовної музики. Почесних гостей, а саме: Генерального консула Республіки Польща в Києві Рафала Вольскі, єпископа Яцика Пиля, головного редактора єдиної в Україні

польськомовної газети «Dziennik Kijowski» пана Станіслава Пантелюка та кореспондента цього видання пані Анжеліку Плаксіну, представників обласного навчально-методичного центру культури і мистецтв радо вітали у Гоголевому виші ректор Олександр Бойко разом із проректорами Олександром Самойленком та Олександром Мельничуком.

Вже вкотре університет надає можливість збиратися польській громаді та їхнім друзям, зауважив пан Вольскі. У своїй промові він зазначив, що українці сьогодні захищають не тільки свою незалежність, а й увесь цивілізований світ, усю Європу. Він висловив упевненість, що найближчим часом Україна стане сильною демокра-

тичною, сучасною державою, яка буде справжнім спільним домом для всіх національностей, що живуть на її території та надію, що наш співвітчизник святий Іоан Павло II з неба сприятиме нам у цьому.

Присутні мали можливість згадати понтифіка не тільки як наймолодшого за віком і першого серед слов'ян Папу, але й видатного богослова та філософа, спортсмена, непересічного ерудита й поліглота, найзнаменитішого у світі паломника, талановитого літератора, драматурга. Найбільше віршів святий Папа присвятив своїй матері, українці за походженням, Емілії Качуровській, яка померла в молодому віці: «Над твоєю білою могилою, о Мати, згасла любов, молюсь з усією любов'ю сина...»

Польські й українські шанувальники понтифіка

На урочистостях із нагоди призначення єпископом Кароль Войтила оголосив своїм девізом: "Totus Tuus" (Увесь твій). Цим він виявив своє повне віддання служінню Богу і людям. Він показав своїм життям, що молитва може змінити долю світу. Зокрема після замаху на своє життя понтифік молився про милосердя для Церкви і світу та виявив готовність до мучеництва на взірєць Христа, що відкрив у стражданні вимір любові.

Іоан Павло II побував з візитом більше ніж у 200 країнах п'яти континентів, був Папою Римським для кожної людини, відзначався величезною любов'ю і турботою про людей. Згадуючи візит понтифіка в Україну 2001 року, Євген Сверстюк відзначав, як неймовірно було чути українську мову Іоана Павла II в російськомовному середовищі влади, який нагадував українцям про їхню історію та закликав любити її. «Іоан Павло II – це постать справжнього вчителя ХХ століття поруч з Єжи Гедройцем та Збйгневом Бжезінським», – вважав відомий український дисидент.

«Він був людиною миру, людиною діалогу. Ніколи нікого не принижував, конфлікти залагоджував», – ділився своїми враженнями від зустрічі з понтифіком науковець, єпископ Яцик Пиль. Він був зворушений запрошенням голови Спільки поляків Фелікса Белінської, адже служив у Ніжинському храмі Петра і Павла під час його будівництва.

Біографічні факти з життя Іоана Павла II перепліталися з чудовими творами польських і українських композиторів у виконанні славетних колективів Ніжина: молодіжного хору «Світич», зведеного оркестру народних інструментів Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя та Ніжинського училища культури й мистецтв імені Марії Заньковецької, дитячого зразкового хору «Сяйво» Ніжинської дитячої музичної школи, жіночого хору «Канцона». А дитячий ансамбль «Гвездечка» виконав улюблену пісню Святійшого Отця, яка супроводжувала його всюди. Він наспівував її навіть під час конклаву. Ця релігійна пісня називається Барка, тобто Човен, а її перша назва була – «Йди за мною».

«Ми любимо свою націю і робимо все для того, щоб вона процвітала разом із рідною нам Україною, де ми народилися, навчалися, де ми разом зростаємо і живемо», – зазначила заслужений діяч польської культури Фелікса Белінська. Вона подякувала генеральному консульству, ректорату університету, представ-

никам місцевої влади за підтримку діяльності товариства.

«Цей захід можна трактувати як виконання заповіту Іоана Павла II, який закликав зустрічатися, єднатися, шукати й бачити не лише спільного ворога, а й разом знаходити шляхи вирішення будь-яких конфліктів», – узагальнив отець Юрій Бугаєнко, нинішній настоятель костюлу Петра й Павла. «А духовна складова стосунків між народами й людьми лише допоможе».

Олена ІВАНИЦЬКА

Кароль Войтила

(з польської)

ПЕРЕД ЛЮБОВ'Ю ТВОРЦЯ

Поволі у слів забираю блиск; без
пуття
думки, як тіні, плывуть в безгоміння,
поволі все наповнюю небуттям,
яке чекає на день творіння.

Це для того, щоб відкрилася далина
могутнім рукам Твоїм всеосяжним,
це для того, щоб наблизити вічність
мосяжну,
у якій би Ти дихав легко й сповна.

Не насичений одним днем творіння,
прагну більшого небуття,
щоб серце схилити до заціпеніння
перед Любов'ю Творця.

За миттю, що смерть несе, як покару,
й губить у вічності свою
невтомність,
за дотиком далекого жару,
де сад втрачає притомність.

Змішалися мить і вічність,
обнімає море краплина,
тиша сонцю втрачає вірність,
сідає в затон, як глина.

Хіба життя – це не подив, вищий
за смерть?
Тиша, затон, і людина, одна як перст.
Звідси плывеш у небо,
коли вихилишся із човна,
змішається дитячий щербет
і дивина.

Схиляюся перед тобою, сіно пахуче,
де в тобі гордість колосся?
Схиляюся перед тобою, сіно пахуче,
ти ж ховало Дитину босу.

Схиляюся перед тобою, древо суворе,
де ж твоя скарга на листя?
Схиляюся перед тобою, древо суворе,
що пам'ятаєш Його окістя.

Схиляюся перед тобою, хлібе
пшеничний,
бо ти увічнюєш миті,
підпливаючи до берега нишком
стежками, що скриті.

Аж сюди дійшов Бог і застиг
за крок від небуття, на наших очах,
Серцям відкритим, серцям простим
здалося, що зник в колосках.

А коли учні ділили зерно й полу, ще
глибше зайшов у пшеничну траву.
– Навчайтеся, милі, від мене отого
схову,
Я, де сховався, живу!

Повідайте, колоски, гордого лану діти,
де причаївся Він, де затих?
Де Його шукати – колоски, скажіте,
де в тому врожаї Його знайти?

Бог жив у серці, та всевіт,
всесвіт згасав з тих пір,
ставав Його Розуму піснею,
найнижчою з-поміж зір.

Дивуватися, елліни, годі,
що буття виковзає з рук,
є краса живої природи,
замаскована під крові рух.

Цінніший од всевіту хліба краєць,
повніший од буття і Слова.
– пісня про море безкрайне

– безодня сонця
– вигнання Бога.

Переклад
Олександра АСТАФ'ЄВА

Іван Аполлон Мокрицький

Творча доля Аполлона Миколайовича Мокрицького припадає на першу половину XIX століття. Літературознавча критика не балувала його і за життя, і в наш час. Навіть до 200-річчя від дня народження 2010 року вийшла тільки публікація в календарі знаменних дат.

Історія не завжди буває цілком слушною у своїх оцінках. Вона нещадно кидає в Ріку Забуття людей, які щиро, чесно й натхненно служили рідному народові чи не все життя. Тому ще більшим є борг істориків, філологів, журналістів – усіх фахівців гуманітарного профілю воскресити у свідомості суспільства пам'ять про цих подвижників, дати їм друге духовне життя. А випускник Ніжинського лицю князя Безбородька, безумовно, заслуговує глибокої поваги.

Народившись далеко від культурних центрів у містечку Пирятин на Полтавщині 28 липня 1810 року, він завдяки талантові й працьовитості, досяг своєї мрії й став видатним майстром живопису. Володимир Сиротенко назвав його учнем геніїв і учителем геніїв. Його наставники, Карл Брюлов і Олексій Венеціанов, увійшли у світову історію живопису. Його геніальні учні: Іван Шишкін, Костянтин Маковський, Василь Перов, Іларіон Прянішніков – автори відомих картин: «Ранок у сосновому лісі», «Трійка», «У чеканні шафера».

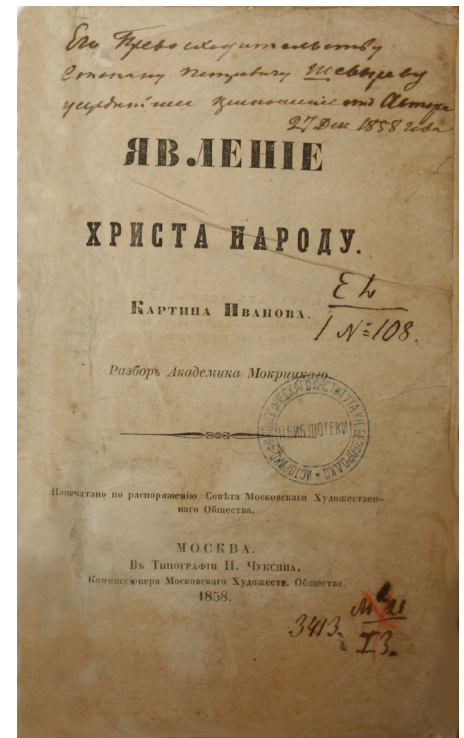
А ми його знаємо тільки через дружбу з Тарасом Шевченком, у викупі якого з кріпацтва він узяв активну участь. Хоча Мокрицький і сам був особистістю. А його щоденники й спогади про Брюллова, Венеціанова і їхні художні школи за важливістю змісту в них фактичного матеріалу прилічені до першоджерел з історії російського мистецтва.

Людина, що одержала прекрасну освіту, була широко ерудованим художником. Розбирався в музиці, знав літературу. І мені здається, що саме тут, у Гімназії вищих наук, зароджувалися джерела його таланту. Саме у вчителя малювання Капітона Степановича Павлова осягнув Аполлон основи портретного мистецтва. Він пише портрети однокласників, які для багатьох із них стають першими й кращими їхніми зображеннями. Недарма ж гімназист Євген Гребінка пише 14.09.29 року з Ніжина батькам: «...уклінно вас прошу надіслати картину Мокрицького, яку я забув у будинку». На жаль, ця картина, як і 90 відсотків творів художника не дійшла до нас. Але зберігся портрет Нестора Кукольника, написаний ним і підправлений Капітоном Павловим.

У цьому навчальному закладі викладали словесність, яка в ті часи складалася з науки красномовства, риторики, основ віршування. Може бути, що саме завдяки цим наукам Аполлон майже зовсім вилікувався від заїкуватості. Хочеться згадати ще одного його вчителя – Івана Григоровича Кулжинського, викладача латини. Це він зробив модним у гімназії ведення щоденників. Не будь його, навряд чи пройшли б крізь століття «Записні книжки» Нестора Кукольника й «Щоденник» Аполлона Мокрицького. Його «Спогад про Брюллова», був опублікований у журналі «Вітчизняні записки» 1855 року.

Підтримуючи сучасників, а Брюловим тоді захоплювалися не тільки в Росії, але й у Європі, Мокрицький обожнював свого кумира. Це шанування залишилося в нього навично. «Час перебування мого в Брюллова був найщасливішим у моєму житті... Кожен новий день я зустрічав із захопленням. Я входив у його майстерню, як у святилище», – писав він у «Спогадах про Брюллова». Наведу ще одну цитату: «Ідеї, як хмари на синьому небі, завжди ходили в душі його, і він то висловлював їх словами, то креслив їх на папері; усі почуття набували в душі його живих образів; усе, що захоплювало, або зворушувало

ло його душу, кристалізувалося в ній, створюючи витончені форми; самі навіть звуки музики бажав він виразити своїм пензлем». Погодьтеся зі мною: так міг написати вже зрілий письменник.

У Музеї рідкісної книги бібліотеки нашого вишу зберігається книжка «Явление Христа народу. Картина Иванова. Разбор академика Мокрицкого, 1858 года». У ній всього 72 сторінки. На титульному аркуші дарчий напис: «Его превосходительству Степану Петровичу Шевыреву усерднейшее приношение от автора 27 дек. 1858 года». Цьому раритетові 157 років. А потрапив він до нас із бібліотеки історика російської словесності, критика й поета, професора, академіка Петербурзької Академії Наук Степана Петровича Шевирьова, яка була придбана 1876 року Історико-філологічним Інститутом князя Безбородька. Це ще один доказ мистецтвознавчого таланту нашого випускника.

Видатне полотно, на створення якого Олександр Іванов поклав 20 років життя, було неоднозначно сприйняте культурним і чиновницьким Петербургом. Аполлон Мокрицький відзначив: «Сюжет, взятий художником для своєї картини, є одним із найвищих, найсвятіших, які існують у розумінні християнства. Прихід Спасителя є початком Його благодаті світові, наближення моменту оновлення людства».

З 1830 року Аполон Мокрицький – вільний слухач Імператорської академії мистецтв у Санкт-Петербурзі; 1839 року повернувся в Україну, працював як художник-портретист. У 1841-1849 роках продовжував художню освіту в Італії (власним коштом). З 1849 року – академік Імператорської академії мистецтв; з 1851 року до кінця життя – професор, викладач Московського училища живопису й скульптури, водночас викладав естетику в Строгановському художньому училищі. Помер від пневмонії 1870 року.

Ось такі сухі енциклопедичні джерела, які зворушливо доповнює Василь Перов у нарисі «Наші вчителі». «Для того, щоб бути високим художником, треба вивчати життя, треба виховувати розум і серце... щоб жоден предмет не пронісся повз вас, не відобразившись у вас як в чистому і правильному дзеркалі. Художник повинен бути поетом, мрійником, а найголовніше – неусипним трудівником». Саме таким був і Аполлон Мокрицький.

Напередодні 205-ліття з дня народження Аполлона Мокрицького автор

ДАТИ

цих рядків разом із провідним фахівцем музейного комплексу університету Ганною Парубець зробили презентацію його творчості в картинній галереї. Біля портрета Євгена Гребінки художника Мокрицького студенти розповідали про життєвий і творчий шлях нашого відомого випускника.

Галина ОСІПОВА

Мовою Шевченка і Богусевича

«Братцы мілья, дзеці Зямлі-маткі мае! Вам афяруючы працу сваю, мушу з вамі пагаварыць трохі аб нашай долі-нядолі, аб нашай бацькавай спрадвечнай мове... Божа добрых людцоў, як навучылі мяне чытаць-пісаць, з той пары я шмат гдзе быў, шмат чаго відзеў і чытаў: і праканаўся, што мова нашая ёсць такая ж людская і панская, як і французская, альбо нямецкая, альбо і іншая якая. Чытаў я ці мала старых папераў, па дзвесце, па трыста гадоў таму пісаных у нашай зямлі і пісаных вялікімі панамі, а нашай мовай чысцюсенькай... Увідзеўшы гэта, я часта думай: Божа ж мой, Божа! Што ж мы за такія бяздольныя? Якаясь са жменя народу, і друкованыя ксёнжачкі і газэты, і набожныя пісанья маюць... А мы? Нас жа не жменька, а мільёнаў – больш і шмат больш, не раўнуючы з іншамы, А можа, і спраўды наша мова такая, што ёю нічога добрага ні сказаць, ні напісаць не можна? Ой, не! Наша мова для нас святая, бо яна нам ад Бога даная. Яно добра, а навет і трэба знаць суседзкую мову, але наперш трэба знаць сваю...»

Такими думками, викладеними у передмові до збірки «Дудка беларуская», жив видатний діяч національного відродження – поет, прозаїк, публіцист Францішек Богусевич, який першим виступив на захист рідної мови і самобутності національної літератури.

Працівники бібліотеки Ніжинського вишу підготували поетичний вечір, присвячений 175 річчю від дня народження білоруського піснярка. А 150 років тому Францішек Богусевич, якого виключили з Петербурзького університету за «політичну ненадійність», став студентом Ніжинського юридичного ліцею. З 1868 року Богусевич майже 15 років працював у судових установах на Україні, захищаючи права селян. Неподалік від Ніжина у селі Бурківка 15 вересня 1874 року він одружився з дворянкою римсько-католицького віросповідання Габріелою Шклянник. За рік у Богусевичів народилася донька Констанція, а згодом і син Томаш.

Завідувач відділу обслуговування бібліотеки Галина Осіпова розпочала свято рідною мовою свого земляка. І впродовж вечора білоруська мова перепліталася з українською. Присутні переглянули фільми, слухали байки та вірші поета, які декламували білоруські студенти з екрану і студенти філологічного факультету нашого університету в залі. А ведучі свята, студентки факультету психології та соціальної роботи Анна Примаченко та Тетяна Кривченко, розповіли про життєвий шлях і поетичний доробок митця.

Організаторам дійства подякувала доцент кафедри російської

мови та перекладу Валентина Сидоренко, для якої білоруська мова є мовою дитинства. Асистент кафедри російської і зарубіжної літератури та історії культури Євгенія Прохоренко, відзначивши чудове читання поезій і байок, підкреслила важливість для студентів-філологів слухання і читання творів білоруською, російською, українською та іншими мовами. Такі просвітницькі вечори, на її думку, знайомлять нові покоління з відомими випускниками Гоголевого вишу в рік 210-ліття його заснування.

Не змовкли ті пісні, які грав на дудці син білоруського народу. Не забули поета і на Україні, про що свідчать і меморіальна дошка на старому корпусі університету, і названі його іменем вулиці в Ніжині та Конотопі, і численні публікації викладачів університету: Григорія Самойленка, Олександра Астаф'єва, Олександра Забарного, Алли Білої та інших.

«Не буде нашої країни, і ми це бачимо в світлі подій в Україні, на тлі російської експансії, коли ми будемо російськомовними білоруськими патріотами, – стверджує доктор історичних наук Олександр Кравцевіч. – І ось тут творча й ідеологічна спадщина, заповіді Богусевича звучать вельми актуально: «Шмат було таких народаў, што страцілі наперш мову сваю, так як той чалавек прадскананнем, катораму мову займе, а потым і зусім замёрлі. Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!»

Останній рядок викарбуваний на стіні Національної бібліотеки Білорусі в Мінську.

Родина Богусевичів

Олена ІВАНИЦЬКА

Об'єднала вишиванка

Цього юного ніжинця сфотографували в День української вишиванки біля Свято-Миколаївського собору. Автор світлини інтуїтивно відчув спорідненість візерунків на сорочці і в оздобленні церкви. Споруджений в середині XVII століття православний храм у стилі козацького бароко за кошти родини полковників Золотаренків зримо виражає любов українця до краси, яку він ставив вище користі. Меланхолік за характером, він сумував за швидкоплинним квітучим травнем і тому намагався зберегти його цвітіння в оздобленні архітектурних споруд, повсякденного посуду, рушників та одягу. І мистецтвознавці, і майстри вишивки детально вивчають і відтворюють на тканині флору і фауну, геометричні лінії, які виражають глибинну суть мистецтва.

Розмаїття кольорів і орнаментів раніше ніжинці бачили лише в дні Покровського ярмарку. Під час травневого мегамаршу ми переконалися в тому, як пасує вишиванка слов'янському типу обличчя. Колона школярів і людей старшого віку від Миколаївського собору і церкви Всіх Святих рухалася до площі Івана Франка повз визначні пам'ятки української культури: Благовіщенський монастир, зведений за кошти гетьмана Івана Мазепи та богослова Стефана Яворського, пам'ятники літератору Миколі Гоголю і мореплавцю Федору Лисянському, меморіальну дошку на будівлі школи №7 молодому воїну Денису Яковенку, який загинув торік на Сході України, боронячи її незалежність; зупинилася біля пам'ятного знака героям Небесної сотні. Біля приміщення міської і районної рад учасники вишивувалися в тризуб – давній символ України. Люди спілкувалися між собою про історію батьківщини, про її тривожне сьогодення і майбутнє.

Леся Воронюк (ідейник Всеукраїнської акції та голова оргкомітету), на час її заснування 2007 року – студентка факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. На разі (2015 рік) – журналіст телеканалу «СТБ», член спілки журналістів України, автор прозових збірок «Серце сонця», «Жовтий янгол», «Записки на зап'ястях», упорядник Антології майданівських віршів «Небесна Сотня», голова молодіжного короткометражного фестивалю «Кіноетніка». Леся Воронюк про День вишиванки каже так: «Це свято – функціонально та ментально багаторівневе. Найпростіше в ньому – це красиві і натхненні українці у правічних сорочках. А найскладніше, найважливіше значення – це формування суспільства, яке цінує і розуміє свою історію і традиції, а отже, може бути єдиним і будувати майбутнє. Адже тільки свідомі нації стають сильними і розвиненими. В жодній успішній країні громадяни не сперечаються про свої споконвічні традиції та культуру та не переводять ці цінності в тимчасові політичні площини».

До такої програми міг би долучитися і Ніжинський краєзнавчий музей, у фондах якого зберігаються колекції вишиванок з бабусиних скринь і з фабрики художніх виробів імені 8 Березня. Але ніжинці не побачили їх ні у виставкових залах, ні під час маршу. Хотілося б почути на такому святі і фольклорні колективи, які представляють український Ніжин за його межами, але ми рідко чуємо їх у рідному місті.

17 травня мегамарш у вишиванках відбувся в китайському Сянгані. 24 учасники акції, здебільшого українці та представники інших країн, одягнули традиційні українські вишиванки і пройшлися набережною, тримаючи прапор України, інформує ukrainian.cri.cn.

«Захід у вишиванках розпочався з виконання громадою гімну України, потім ми співали українські народні пісні. Тримаючи високо над головою великий жовто-блакитний стяг, ми пройшлися з ним уздовж набережної, роздавали дітям сині кульки з жовтою стрічкою. Багато місцевих та туристів знімали відео, а також фотографувалися з нами, дехто казав: «We love Ukraine» або що ми «Beautiful», – розповіла організатор акції Святослава Власюк. Також вона повідомила, що це вже друга подібна акція української громади у Сянгані, яка зареєстрована під назвою The Ukrainian Society of Hong Kong і діє вже 14 місяців.

Крім цього, організація провела у Сянгані низку благодійних акцій для закупівлі необхідних речей для української армії.

Засновник – Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Реєстраційне свідоцтво № 352-24ПР, серія ЧГ, від 6 березня 2007 року
Розрахунковий рахунок: код 021125668 р/р 25223003000 в МФО 853592
(для Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою)

Склад редакції:

Бойко О.Д., докт. політ. наук, проф.,
Мельничук О.В., докт. фіз.-мат. наук, проф.,
Астаф'єв О.Г., докт. філол. наук, проф.,
Михед П.В., докт. філол. наук, проф.,
Онищенко Н.П., чл. Нац. спілки журн. України,
Самойленко Г.В., докт. філол. наук, проф.,
Стребова І.О.

Макет та верстка – Іваницька О.І.

Адреса редакції:

Центр гуманітарної співпраці з українською діаспорою, к. 210
вул. Крапив'янського, 2,
м. Ніжин, 16602, Україна
Тел./факс: (04631) 7-19-59
E-mail: ukr_diaspora@ukr.net,
ndu_diaspora@mail.ru
<http://ndu.edu.ua/index.php/tsentr-gumanitarnoji-spivpratsi-z-ukrajinskoju-diasporoyu/vidannya-ukrajinskij-dim>